

Tett liggeunderlag til små lam – hvorfor det?

Forfatter

Lisbeth Hektoen, Animalia

Sammendrag

Nyfødte lam møter to alvorlige trusler: nedkjøling og infeksjoner. Rikelig med råmjølk er den viktigste forsikringen mot begge disse truslene. Råmjølka gir lamma energi til å opprettholde kroppstemperaturen og antistoffer (immunstoffer) som beskytter mot infeksjoner.

Publisert

2012

Referanse

Sau og Geit nr. 1/2012

Utskriftsdato

17.01.2025 www.fag.nsg.no

Tett liggeunderlag til små lam – hvorfor det?

Halmtalle eller halmseng gir lamma et tørt og trekkfritt liggeunderlag.
(Foto: Grethe Ringdal)

Nyfødte lam møter to alvorlige trusler: nedkjøling og infeksjoner. Rikelig med råmjølk er den viktigste forsikringen mot begge disse truslene. Råmjølka gir lamma energi til å opprettholde kroppstemperaturen og antistoffer (immunstoffer) som beskytter mot infeksjoner.

I tillegg til rikelig med råmelk er miljøet svært viktig for å forebygge nedkjøling. Et nyfødt lam er vått og det har relativt stor kroppsoverflate i forhold til kroppsvekten. Begge disse forholdene bidrar til varmetap og nedkjøling. Trekk øker varmetapet ytterligere (tenk deg at du går med våte, bare føtter på ristene eller med våte hender i kald trekk...). Nedkjøling gjør lamma mer utsatt for sykdom, og de kan i verste fall dø.

Tett, tørt og trekkfritt

Søyas slikking bidrar til å tørke lammet. Vi kan også bidra med tørking. I tillegg vil en tett, tørr og trekkfri liggeplass redusere varmetap og risiko for nedkjøling, sykdom og død. Er miljøet tørt og reint, gir det også mindre grobunn for bakterier og andre smittestoffer enn et fuktig og skittent miljø. Dermed blir det også mindre risiko for infeksjoner.

Tett liggeunderlag til lam er viktigst de første 2-3 levedagene. Lam som er spesielt små, svakfødte eller syke bør tilbys tett liggeunderlag i en lengre periode.

Fordelene med tett liggeunderlag er bakgrunnen for at dette ble et forskriftskrav i 2007. «Små lam og kje skal ha tilgang til tett liggeunderlag med tilfredsstillende varmetekniske egen-

Lam liker å ligge på tørt, tett og trekkfritt underlag. (Foto: Grethe Ringdal)

skaper» står det i Forskrift om velferd for småfe. Dette er antakeligvis den bestemmelsen i forskriften som brytes oftest. I en tilsynskampanje som Mattilsynet gjennomførte i 719 sauebesetninger i 2007, fant de at 45% ikke oppfylte dette kravet. Å bli mer «lovlydig» er jo bra i seg selv, men først og fremst er dette viktig av hensyn til dyra.

Løsninger

Argumentene mot å tilby lamma tett liggeunderlag er ofte at det blir skittent og vått, eller at halm tetter til ristene og gir ekstraarbeid. Andre sier «*dette har vi gjort lenge, det er ikke noe problem*». Det siste kan vel tyde på at det er mulig å finne praktiske løsninger.

En god, tørr talle tilfredsstillende selvfølgelig kravet til underlag. I fjøs med drenerende golv (strekmetall, plastrister, trespalter osv.) må dette løses på andre måter. Mulige løsninger er ikke systematisk utprøvd og sammenliknet, men noen eksempler på løsninger som brukes i praksis er:

- Halmseng, med f.eks. papirsekker, pappesker eller plastkasser som underlag
- Gummimatter, gjerne med strø
- Treplater/-plattinger med strø
- Isoporplater eller andre typer plater, matter o.l., gjerne med strø.

Underlag av materiale som lett leder varmen vekk, for eksempel metall eller våt betong er ikke akseptabelt.

Skitne og våte kasser, matter, halm o.l. som brukes til kull etter kull kan bli en smitebombe. Utstyr som brukes til flere kull må derfor kunne vaskes og tørkes før det brukes til nye lam. Engangsmateriale, for eksempel pappesker er billig, kan samles inn i god tid før lamminga og kastes etter hvert. Da blir det også lite ekstraarbeid. Med relativt enkle tiltak kan lamma få en bedre start!

Av Lisbeth Hektoen,
Helsetjenesten for sau

Her er det brukt gummimatte for å lage tett liggeplass for lamma. Bruk gjerne mye strø. (Foto: Grethe Ringdal)

NY DVD!

Kribler det i lammefingrene? Skal dere ha møte i det lokale NSG-laget? Lyst på en liten «kick off» før lamminga? Eller er du ny saueholder og ønsker noen tips?

Ta en titt på den nye DVD'en vår om lamming og lammestell! Den har nyttige tips fra høst til vår, blant annet om holdvurdering, foster-telling, vaksinerings, lamming, fødselshjelp og sjukdomsforebygging.

For mer informasjon og bestilling: se www.animalia/htsau
Sendes ut fra ca. 1. mars.

Ei plastkasse med halm gir spelamma tett underlag, halmen er lett å fjerne, den tetter ikke ristene og kassa er lett å gjøre rein. (Foto: Lisbeth Hektoen)

Forebygg resistente innvollsparasitter!

Som vedlegg til dette nummeret av Sau og Geit finner du informasjon om korrekt inngiving av medikamenter mot innvollsparasitter. Det er viktig å unngå unødvendig bruk av parasittmidler, men når dyra først skal behandles, er det viktig at de får riktig dose. Underdosering av parasittmidlene øker risikoen for utvikling av resistens hos parasittene. Enkle og viktige tiltak for å forebygge dette er:

- Sjekk doseringspistolen
- Dosér etter riktig kroppsvekt
- Gi medikamentene på korrekt måte
- Oppbevar medikamentene riktig.

Flere detaljer finner du i vedlegget.

Også litt større lam trives på tett liggeunderlag. (Foto: Ådne Aadnesen, Bondebladet)